

עידן

דע אר
אלקן אכד
ועבדהו

פטרון מערכת דעהו:

נתנדב לע"נ הרה"ח זאב ב"ר משה ע"ה
וזו' האה"ח מרת פעריל ב"ר טובי' ע"ה

גליון קסג - פרשת בשלה - שנת תשפ"ד

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

שיעורים בספר התניא פרק נב
שיעור קא (פרשת במדבר תשס"ב)

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

מסילת ישרים

שיעורי השקפה ומוסר בדרך החסידות

עם קדוש אתה:

כלל ישראל הם בגדר
'קדושים' וראויים הם
להשראת השכינה

עמוד ה'

קודש

קדשים

תהיה

לכם:

נקודת קודש

הקדשים

שבכל עולם

ועולם

א. מקדשי בתוכם לעולם: דרגת קודש הקדשים המאחדת את העולמות

היכל קדשי קדשים שבכל עולם הוא בחי' שלוש ספירות הראשונות שבו | הספירות ההמה הם למעלה מדרגת העולמות - כטעם 'קודש' מלשון מופרש ומבדל | 'קודש' - כנגד מדת הכתר, 'קדשים' - כנגד חכמה ובינה | בכל עולם ועולם נמצאות שבע היכלות | ארבעה חלקי התפלה כנגד ארבעת העולמות | 'ה' שפתי תפתח' הוא כנגד היכל קדשי קדשים דבריאה | מאידך הוא חלק מתפלת שמו"ע שבבחי' עולם האצילות | הרי שהיכל ק"ק דבריאה מחובר לעולם האצילות | 'מיסמך גאולה לתפלה' בכח החיבור שבין העולמות

ב. עלי אהבה: התעלות כהן גדול למדרגת קודש הקדשים בכח תשובה מאהבה

בית המקדש שלמטה מכוון כנגד מקום המקדש שלמעלה | מקום קודש הקדשים הוא במדרגת עולם העליון | ממנו נברא העולם | כניסת כהן גדול ביוהכ"פ לשם - שנתעלה למעלה ממדרגת העולם הזה | בכוחה של תשובה לשבור ולדחות כל מחיצות שבעולם | עיקר התשובה היא תשובה מאהבה | ביום הכיפורים מתעלים כל פעולות התשובה להיחשב כתשובה מאהבה | ע"י גודל האהבה המתגלה ביוהכ"פ נשברות המחיצות המפסיקות בין עוה"ז לעולם העליון | על כל פשעים תכסה אהבה | לכן פסוק 'ה' שפתי תפתח' נאמר במזמור התשובה

ג. ראשית חכמה: עולם האצילות הוא למעלה מהשגה - בחי' עצם החכמה

עולם הבריאה הוא בבחי' לבושי המוחין של השי"ת | ארבעת העולמות אבי"ע הם כנגד ארבעת האותיות הוי"ה | עולם האצילות הוא כנגד אות י' - המורה לספירת החכמה | 'חכמה' - היינו ידיעת הדבר בעצמותו בלא שום הבנה | 'בינה' - העמקה והבנה בדבר המושכל | בזמן הזה אי אפשר להשיג שום דבר כי אם ע"י התלבשות החכמה נמדת הבינה | עולם האצילות - שכנגד ספירת החכמה עצמה - הוא למעלה מהשגה | בכל חלק מהבריאה נכללים שאר חלקיה כפרטיות | נקודת החכמה שבנפש היא עצם מציאותה | מציאות האמיתית שבכל בריה היא חלק האצילות שבה - שכולה אלוקות | עצמות הנשמה דבוקה בעצמות אלוקות באופן שלמעלה מהשגה

א.

מקדשי בתוכם לעולם: דרגת קודש הקדשים המאחדת את העולמות

שלוש הראשונות 'חכמה בינה ודעת' - וכדרך שחשבן התניא כאן, והוא אכן דעת כמה מקובלים ראשונים - ע"פ שהוקבעו בספר היצירה, מכל מקום לדעת מקובלים אחרים מתחיל מנין הספירות מספירת הכתר, שגם היא נחשבת כחלק מהספירות, ולפי שיטתן נחשבו השלוש הראשונות 'כתר חכמה ובינה'. וכבר ביארנו שלאמיתן של דברים אין ביניהם פלוגתא רחוקה, כי באמת ספירת הדעת שייכה למדת הכתר, והיא נמשכת ממנה, ושניהן מקושרין המה בקו האמצעי, [ואכ"מ להאריך בביאור עומק הדברים].

ולפי זה יתבאר שם 'קודש הקדשים' הרומז לשלוש ספירות ראשונות, כי 'קדשים' הוא כינוי לספירות חכמה ובינה, שהם 'תרון רעיון דלא מתפרשין', כלומר שהן מקושרות תמיד, ומתאחדים לאחדים (וכדיבורא להלן בעז"ה), ולפיכך נחשבות המה כמדרגה אחת - 'קדשים'. 'קדשים' 'קודש' מרמז לספירת הכתר, העומדת באחוזתה למעלה מספירות החכמה והבינה. ונמצא שגמרנו בשם 'קודש קדשים' דרגת השלוש

כתב התניא בפרק נב, וז"ל: וזהו היכל קדשי קדשים שבכל עולם ועולם, וכמ"ש בזהר ועין חיים שהשכינה היא מלכות דאצילות היא מתלבשת בהיכל קדשי קדשים דבריאה, שהיא חב"ד דבריאה וכו', ובהתלבשות מלכות דאצילות במלכות דבריאה, מתלבשת בהיכל קדשי קדשים דיצירה שהוא חב"ד דיצירה וכו', עכ"ל.

היכל קודש קדשים כנגד שלוש ספירות הראשונות

מבואר כאן בתניא שהיכל 'קודש הקדשים' שבכל עולם ועולם מארבעת העולמות, שבה מתלבשת המלכות של העולם שלמעלה ממנו, הם ספירות 'חכמה בינה ודעת' שבאותו עולם, כי הם המכונים בשם היכל קודש קדשים, ובאיו בחינה נחשבות המה כאילו הן עומדין במדרגה גבוהה למעלה מהעולם הנוכחי, ויש להם שייכות וקשר יתרה לעולם הקודם, ועל כן יורדת ומתלבשת בהן מדת המלכות של העולם הגבוה, ועל ידן נעשה החיבור והאחדות שבין כל העולמות.

א.

'קודש' - מלשון מופרש ומובדל

וטעם הדבר שמכנים את שלוש ספירות הראשונות בשם 'קודש הקדשים', כי תיבת 'קודש' פירושו מלשון הבדלה והפרשה, וכמו שנתבאר בתניא לעיל בפרקים הראשונים, ומורה על איזו מהות ומציאות שלמעלה ממדרגה הנוכחי שאנו עומדים בה. וא"כ מאחר שלוש הראשונות הם למעלה משבעת ימי הבנין - שהם דרגת המדות, שהם עצם מדרגת העולמות, לכן מכונים המה בשם 'קודש', כלומר מובדל ומופרש ולמעלה ממדות העולם ההוא.

'קודש קדשים' כנגד ספירת ה'כתר' וספירות 'חכמה ובינה'

וביאור ענין 'קודש קדשים' דייקא, יבואר ע"פ מה שנתבאר בדברינו במקום אחר בארוכה, שעל אף שלפעמים נחשבות

פטרון הגליון - שבט

נתנדב לע"נ הרה"ח ישראל אלימלך ב"ר מנחם ע"ה נלב"ע י"ב שבט

ולע"נ האה"ח פיגא ב"ר יצחק יעקב הכהן ע"ה נלב"ע י"ט שבט

שם 'קודש' הקדשים' הרומז לשלוש ספירות ראשונות, כיניו לספירות חכמה ובינה, שהם 'תרין רעין דלא מתפרשין', כלומר שהן מקושרות תמיד, ומתאחדים לאחדים (וכדיבאר להלן בעז"ה), ולפיכך נחשבות המה כמדרגה אחת - 'קדשים'. ואילו תיבת 'קודש' מרמז לספירת הכתר, העומדת באחדותה למעלה מספירות החכמה והבינה. ונמצא שנרמז בשם 'קודש קדשים' דרגת השלוש הראשונות ~

אע"פ שלכאורה וכאשר נכנס הכהן הגדול אל בית קדש קדשים בכל יום הכיפורים להקטיר קטורת ולהזות שם מדם הפר והשעיר כדי לכפר על בני ישראל, הרי הוא נכנס לעולם נעלה ונשגב שלמעלה ממדרגת העולם הזה השפל, ולכן אין הוא מוגדר בגדרי והגבלות העולם הזה, וכנרמז בלשון המשנה (שם נג): 'נכנס במקום שנכנס ועמד במקום שעמד'.

הראשונות, המתחלקות לשתי מדרגות: חכמה ובינה, ועל גבם מות הכתר.

בכל עולם ועולם נמצאות שבע היכלות

והנה 'היכל קדשי קדשים' שהזכיר כאן התניא הוא היכל העליונה של שבעת היכלות הנמצאים בכל עולם ועולם - כדאיאת בספר הזוהר (ח"א מא: וא"ל, וראה עוד באריכות בפר' פקודי) ובכתבי האר"י, והם כנגד הספירות העליונות שבכל העולמות. [ונזכיר את שמם בקצרה ממוטה למעלה; היכל לבנת הספיר - כנגד מדרת יסוד, היכל עצם השמים - כנגד מדרת הוד, היכל נוגה - כנגד מדרת נצח, היכל הזכות - כנגד מדרת גבורה, היכל אהבה - כנגד מדרת חסד, היכל הריצון - כנגד מדרת תפארת, היכל קודש קדשים - כולל כתר חכמה בינה ודעת כנ"ל]. והנה היכל קדשי קדשים היא העליונה מכולן, והיא משתייך ביותר לעולם הגבוה שלפני עולם ההוא, ועל כן מתלבשת בה מדרת המלכות שלמעלה הנעשית בחי' הכתר שלמטה.

ארבעה חלקי התפלה כנגד ארבעת העולמות

והנה בכל יום ויום בשעת תפילת שחרית, המתחלקת לארבעה חלקים [קרננות, פסוקי דמורה, ברכת יוצר, ותפלת העמידה], שהם כנגד ארבעת

העולמות 'אצילות בריאה יצירה ועשיה' כנודע מהאריז"ל, זוכים אז לעבור דרך שבעת היכלות האלו הנמצאות בכל עולם ועולם מאלו הארבעה, ונכנסים בחדר לפנים מחדר דרך כל העולמות, עד שמגיעים לדרגת עולם האצילות בעת תפלת שמונה עשרה. והנה גם בכאן אנו רואים ענין זה - שהיכל קדשי קדשים שבכל עולם ועולם שייך באמת לעולם הקודם העליון לעולם זה, וכדיבאר.

'ה' שפתי תפתח' הוא היכל קדשי קדשים דבריאה

כי הנה האריז"ל (שעה"כ ענין כוונת יוצר) סידר את סדר שבעת היכלות שבברכת יוצר - שהיא כנגד עולם הבריאה, וכתב שם שבאמירת פסוק 'ה' שפתי תפתח' לפני שמו"ע איז נכנסים להיכל קדשי קדשים שבעולם הבריאה.

קשה שהרי הוא חלק מתפלת שמו"ע - שכנגד עולם האצילות

אמנם לכאורה הדבר טעון הבנה, שהרי פסוק זה נחשב כחלק מתפלת העמידה, וכדאיאת בגמ' (ברכות ד:): שלפיכך אינו נחשב כהפסק בין גאולה לתפילה ד'כיון דתיקנו רבנן למימר ה' שפתי תפתח, כתפלה אריכתא דמיא', הרי שפסוק זה שייך לתפלת שמו"ע,

ג.

עלי אהבה: התעלות כהן גדול למדרגת קודש הקדשים בכח תשובה מאהבה

וכיון שכן, לפי הסדר של העולמות שבשעת התפילה הרי שבאמרנו ה' שפתי תפתח - שהוא חלק מתפלת עמידה - כבר עומדים בדרגת עולם האצילות, וא"כ איך כתב האריז"ל שבשעת אמירת פסוק זה עדיין אנו נמצאים בהיכל קדשי קדשים של עולם הבריאה.

היכל ק"ק נחשב כחלק מהעולם שלמעלה ממנו

אלא הן הן הדברים המבואר כאן בתניא, שאכן היכל קדשי קדשים שבכל עולם ועולם, הגם שנמצאת בעולם התחתון, מכל מקום שייכה באמת לעולם הגבוה ממנו, והיא הארת העולם העליון היורדת להאיר בתוך העולם התחתון, ומקשרת ומאחדת את שני העולמות להיות כאחדים.

'מיסמך גאולה לתפלה' ע"י החיבור שבין העולמות

והכי נמי בדין, פסוק 'ה' שפתי תפתח' הוא אכן חלק מתפלת שמו"ע, אך הוא ג"כ בחי' היכל קדשי קדשים שבעולם הבריאה, כי בהיכל זה מתלבשת ההארה שבעולם האצילות כדי להאיר את עולם הבריאה, ועי"ז מתאחדים המה לאחדים ממש - 'מיסמך גאולה לתפלה' ע"י תפלה אריכתא זו.

תשובה מאהבה. הרי שביום הכיפורים מאיר ביותר אור תשובה מאהבה.

אהבה מקלקלת את השורה

והנה בענין האהבה הרי נודע הכלל שאהבה מקלקלת את השורה (רש"י בראשית כב, ג בשם בר"ר שם), והיינו שכל הגבולות וחוקים טבעיים שישנם בעולם אינם עומדים נגד האהבה הגדולה מאחד לשני, ואין שום דבר מונע ומפסיק בפני איש מלעשות הכול, אף דברים כאלו שהם כנגד השכל והדעת, כאשר יתלהב לבו ברשפי אש האהבה כלפי חבירו.

ע"י גודל האהבה המתגלה ביוהכ"פ נשברות כל המחיצות

והנה כיון שביום הנורא הזה נולד אהבה עזה מהעם ישראל אל אביהם שבשמים בעשותם תשובה נכונה ובהתקרבם אליו בכל לב ונפש, הכי נמי מתעורר למעלה לעומתן כמים פנים לפנים - אהבה עמוקה ונוראה באין גבול ותכלית, עד שכל מחיצות הברזל נופלים ונמסים כהמס דונג מפני אש מפני גודל האהבה שישנה להשית' אל עמו החביב אליו מכל חמדה וסגולה, ובפני אהבה גדולה כזו אין שום מפסיק ומבדיל עומד כנגדה, עד שהותר לכהן הגדול לבוא אל הקודש פנימה במקום שלא עמד שם איש, שהוא ממש בחי' העולם העליון כנ"ל, ועי"ז לכפר על בני ישראל מפשעיהם לכל חטאותם, ע"ד 'על כל פשעים תכסה אהבה' (משלי י, יב).

פסוק 'ה' שפתי תפתח' - הרומז לחיבור העולמות - נאמר במזמור התשובה

והנה אמרנו לעיל שהפסוק 'אדני-י שפתי תפתח' וגו' שאומרים קודם שמונה עשרה הוא בחי' היכל קדשי קדשים דבריאה כדברי האריז"ל, אך באמת הוא חלק מתפלת העמידה - שהיא בבחינת עולם האצילות, אלא שבכאן נרמז ענין ההתאחדות של שני עולמות אלו, בחי' מלכות דאצילות היורדת ומתלבשת בהיכל ק"ק דבריאה.

ולפי דברינו כאן יש לרמז בזה, כי הנה הכתוב הזה

כי הוא אכן מהות של עולם העליון שלמעלה מגבולי העולם התחתון. (ונתבאר בארוכה בענייני יום הכיפורים ואכ"מ). והנה משם דייקא - מעולמות העליונים כאלו ששם לא מגיעים החטאים - ממשיך כהן גדול סליחה וכפרה לכפר על עוונות בית ישראל שבמשך השנה.

גדולה תשובה שדוחה את כל מחיצות שבעולם

ואכן זוהי אחת ממעלותיה וסגולותיה של מצות התשובה, שבכוחה לטבור מחיצות הברזל המפסיקות בין ישראל לאביהם שבשמים, וביכולתה לשנות את ההגבלות והחוקות שהוקבעו בעולם, עד כדי שהיא מהפכת גם את העוונות שיתווה לזכות (שם פו:). והכי נמי בעניינינו, שעל אף שחלק הקב"ה גבולות בעולם, ובדרך כלל ע"פ סדר הרגיל אין יכולין להיכנס לפנים מן הגבול, ואשר לכן אסור לבוא בכל עת אל הקודש למבית לפרוכת, כיון שמקום ההוא הוא למעלה ממדרגת העולם הזה, מכל מקום גדולה תשובה המשברת ומבטלת את כל המחיצות וההגבלות שרק ישנם, ועל ידה מתאפשר לכהן הגדול להתעלות למעלה מחוקי העולם התחתון ולהיכנס לבית קודש הקדשים שהוא בחי' העולם העליון, ולהמשיך משם מחילה וסליחה לכל חטאותיהם ופשעיהם של העם ישראל.

עיקר התשובה הוא 'מאהבה' - והיא מתגלה ביום הכיפורים

וביותר הוא ע"י תשובה מאהבה, וכנודע שתכלית התשובה הוא לבוא לידי מדרגת 'תשובה מאהבה', והיא נחשבת כעיקר התשובה [וכמו שנתבאר במקו"א כי עיקר מצות התשובה איננה אלא בתשובה מאהבה, וכל מה שמהני תשובה בלא זה הוא רק כיון שסוף כל סוף כל דרכי התשובה מובילות לבוא לבסוף לידי תשובה מאהבה, והדברים ארוכים ואכ"מ]. ונודע מה דאיאת בספרים הק' (והוא ע"פ דברי הוה"ק (ח"ג ק): בביאור השם 'יום הכיפורים' ד'תרין משמע') שביה"כ מתגלה דרגת תשובה מאהבה, וכל המדרגות שבהם שבים בני ישראל מעוונותיהם מתעלים ביום הזה ומגיעים לידי

מקדש שלמטה מכוון כנגד מקדש שלמעלה

והנה מקום 'קודש הקדשים' שבבית המקדש כאן למטה הוא ג"כ בבחינת היכל קדשי קדשים שבעולמות העליונים, וכמו שכתוב רש"י בפסוק (שמות טו, ז) 'מכון לשבתך פעלת ה' - שבית המקדש שלמטה מכוון כנגד כסא הכבוד (-בית המקדש) שלמעלה, וכמבואר בתניא להלן בפרק הבא.

קודש הקדשים הוא בבחי' עולם העליון

ולפי המבואר כאן שענין 'היכל קדשי קדשים' הוא היכל שכזה המצוי בעולם שלמטה ששייכה באמת לעולם שלמעלה ממנו, א"כ הכי נמי הוא בענין מקום קודש הקדשים שבבית המקדש, שמהותה של היכל זאת הוא, מקום הגבוה ביותר שאיננו במדרגת העולם השפל הזה, אלא הוא מציאות של עולם העליון הנמצאת למטה בעוה"ז, אך הוא מקושר ביותר לעולמות העליונים.

מקום הזה הוא הראשית שממנו נברא העולם

וכמו כן כדרך שאמרנו ש'היכל קדשי קדשים' הוא הראשית של כל עולם ועולם, דרגה העליונה שבו, בחי' שלוש ספירות הראשונות, הכי נמי אמרו חז"ל (יומא נד:): על האבן שתיה שעמדה במקום קודש הקדשים - שנקראת 'שתיה' על שם 'שממנה הושעת העולם', והיינו שמקום ההוא של קודש הקדשים הוא ראשית הבריאה, שהוא נברא תחילה, וממנו נברא כל העולם, ועל כן יש בו ממדרגת העולם העליון המאיר לתוך עולם התחתון ממנו.

'נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד'

וכאשר נכנס הכהן הגדול אל בית קדשי קדשים בכל יום הכיפורים להקטיר קטורת ולהזות שם מדם הפר והשעיר כדי לכפר על בני ישראל, הרי הוא נכנס לעולם נעלה ונשגב שלמעלה ממדרגת העולם הזה השפל, ולכן אין הוא מוגדר בגדרי והגבלות העולם הזה, וכנרמז בלשון המשנה (שם נג): 'נכנס במקום שנכנס ועמד במקום שעמד', והיינו שנכנס למקום אשר אי אפשר להגדיר ולומר היכן הוא מקום זה,

נאמר במזמור נא בתהלים (פסוק יז), שהוא המזמור המדבר בענין התשובה, שאמרו דוד המלך ע"ה אחר שנכשל במעשה דבת שבע, וכמבואר בריש המזמור - למנצח מזמור לדוד, בבוא אליו נתן הנביא כאשר

בא אל בת שבע וגו', הנה במזמור הזה דייקא נאמר הפסוק 'ה' שפתי תפתח' - שהוא המחבר והמאחד את העולמות בתפלת שמו"ע, והשובר את הפרסא המפסקת בין עולם האצילות לבריאה, ודבר זה לרמוז

ג.

ראשית חכמה: עולם האצילות הוא למעלה מהשגה - בחי' עצם החכמה

הנה בהמשך דבריו בפרק זה כתב התניא, וז"ל: **ובתלבושתו במלכות דבריא נבראו הנשמות והמלאכים שבבריא, וגם משם נמשך התלמוד שלפנינו, וכמו שכתבנו לעיל (פרק ל"ט) בשם התיקונים שבעולם הבריא מאירות ומשפיעות שם חכמתו ובינתו ודעתו של א"ס ב"ה וכו', ולכן נמשך משם התלמוד שהוא גם כן בחי' הב"ד, שהתלמוד הוא טעמי ההלכות על בורין, והטעמים הם בחי' הב"ד וכו', עכ"ל.**

עולם הבריא הוא לעומת לבושי המוחין והמחשבה של האין סוף

הנה מבואר בדבריו שעולם הבריא שייך לדרגת המוחין של האין סוף ב"ה, וכלומר ששם מתלבשת האין סוף בבחי' חכמה בינה ודעת, שהם לבושי המחשבה של הבורא ב"ה.

קשה שהרי גם אצילות הוא כנגד ספירת החכמה שהוא לבוש המחשבה

אמנם באמת יש לעיין בזה, ולכאורה הדבר טעון יתר ביאור. שהרי נודע לנו הכלל שארבעת העולמות אב"ע הינם מכוונים כנגד ארבע האותיות של השם הו"ה הק'; עולם האצילות - הוא כנגד האות ה' שבשם הו"ה, עולם הבריא - לעומת ה' עילאה, עולם היצירה - כנגד הו', ועולם העשיה - בבחי' ה' תתאה. וגם זה נודע שהי' של שם הו"ה מכוון לספירת החכמה, ה' עילאה - בחי' בינה, האות ו' - דרגת ה' קצוות (הג'ת נה"י), וה' תתאה - מדת המלכות. ונמצא לפי זה שעולם האצילות הוא כנגד ספירת החכמה, ועולם הבריא מכוון לעומת מדת הבינה, הרי שגם עולם האצילות שייך ללבושי המחשבה - דרגת המוחין - של האין סוף ב"ה, שהרי גם ספירת החכמה היא ענין של מוחין ומחשבה, וא"כ מדוע אין אנו מכנים רק את עולם הבריא - שלעומת הבינה - כלבוש המחשבה של השי"ת, ולא את עולם האצילות שהוא בבחי' חכמתו יתברך כביכול.

'חכמה' היינו השגת הדבר עצמו - בלא שום הבנה

אך ההסבר בזה יובן ע"פ מה שכבר קדם מאמרנו בביאור ההבדל שבין מדת החכמה לבינה (ראה תניא לעיל פרק יח). והוא, כי 'חכמה' פירושו, ההשגה וההתפסה באיזה מציאות וחפץ גם בלא שום הבנה והסבר, רק עצם הכח להתפיס מהות הדבר בעצמו ושל איזה דבר השכלה וכדומה. וזה נרמז בתיבת חכמה - 'כח-מה', היינו ה'כח' לידע 'מה' הוא דבר זה, וגם בלא הרחבה והעמקה בהבנת הענין. ולכן הוא אכן מרומז כנגד האות ה' שבשם הו"ה, כי אכן מהות החכמה איננה אלא השגה דקה בלא שום התרחבות והתפשטות.

'בינה' - הבנה והעמקה בדבר המושכל ע"י החכמה

שונה מזה היא מדת הבינה, שעיקרה היא אכן ההבנה וההסבר של כל דבר מציאות, בדרך מבין דבר מתוך דבר, והיינו שיש לו לאדם השגה יתרה והתפשטות רחבה ממה שהכיר והשיג במוח החכמה, כי מצד החכמה אין לו אלא ידיעת מהות הדבר, ואילו מצד הבינה הרי הוא גם מבין אותו וביכולתו

בא, שזוהי סגולת מצות התשובה שבכוחה לשבר כל המחיצות וההבדלות והיריחוקים שישנם בין האדם לבין בוראו ית', שכולם בטלים ומבוטלים נגד התשובה שעולה ומגעת עד כסא הכבוד (יומא פו).

להסביר ולהרחיב אותו וכו'. וזה כדרך אות ה' - שיש לו התפשטות לכל הצדדים, כמו מהות הבינה המרחיב את הדבר המושכל בכח החכמה.

לעת עתה אין לנו השגה במוח החכמה בלבד

אמנם הגם שבאמת מוח החכמה הוא מציאות בפני עצמו כאמור, מכל מקום אנו אין לנו השגה במהות החכמה בעצמו, כי אי אפשר לנו להשיג ולידע שום מציאות כי אם ע"י שיתוף מדת הבינה, והיינו שכל דבר שאנו משיגים במוח החכמה הרי זה בא ביחד עם איזו דרגה של הסבר ג"כ, ואילו להכיר ולהשיג איזה דבר בלי שום הבנה של מדת הבינה - לא שייך לנו, כי כל דבר וחפץ הנודע לנו בכח החכמה הרי הוא מתלבשת מיד בספירת הבינה, ואילו מוח החכמה בעצמו הוא - לעת עתה - למעלה מהשגה לגמרי. ולכן נקראין שתי הספירות האלו 'תרין רעין דלא מתפרשין', כי אכן כעת אין ביניהן פירוד כלל, כי כל אחת מהן משתתפת והולכת תמיד עם השניה.

לכן לא מכוונה עולם האצילות בשם לבוש המחשבה - כיון שהוא למעלה מהשגה

והנה בזה יתיישב מה שהקשינו לעיל למה אין אנו מכנים את עולם האצילות בשם העולם של המוחין ולבוש המחשבה של כביכול ב"ה, וע"פ הדברים האלו יובן הדבר היטב. כי אכן מהות המוח של עולם האצילות, שהוא כנגד דרגת החכמה עצמה, הוא למעלה מהשגתינו, והיינו שאין ביכולתנו לתפוס ולהשיג את האלוקות המתלבשת בעולם זה, שהרי החכמה עצמה בלא התלבושת במדת הבינה הוא למעלה מכח ההשגה כאמור, ורק בעולם הבריא - ששם מתלבשת האור אין סוף במדת הבינה, הנה בשם שייך לנו להשיג קצת ולדבק בו ע"י לבושי המחשבה של חכמתו בינתו ודעתו של הקב"ה המתלבש בתורה ובטעמי ההלכות וכמו שכתב התניא, ואילו במדת החכמה בעצמותו בלא לבוש הבינה אין לנו לעת עתה שום תפיסה והשגה. ולכן דוקא עולם הבריא שכנגד ספירת הבינה מכוונה בשם עולם של המוחין והמחשבה.

בכל חלק מהבריא נכללים שאר חלקיה בפרטיות

והנה נתבאר בגליון הקודם כי כל חלקי הבריא כלולים זה בזה, וכל חלק ממנה כולל את כל שאר החלקים, וכגון שגם בעולם העשיה נמצאו בחי' שאר העולמות אצילות בריאה ויצירה, וכמו אצילות שבעשיה ובריא שבעשיה וכו', עד שאין לך שום פרט קטן שבבריא שאין בה בפרטיות כל דרגת העולמות וכדומה.

התדבקות הנשמה בבורא למעלה מהשגה מצד בחי' האצילות שבה

והנה גם בנשמת האדם כלולות כל מדרגות ארבעת העולמות, והיינו לומר שיש בה בחי' אצילות בריאה וכו'. ולפי האמור שעולם האצילות הוא כנגד ספירת החכמה, נמצא שדרגת האצילות שבנשמה היא נקודת ה'חכמה' שבנפש האלוקות, והיא מה שהנשמה מתדבקת בהקב"ה באופן שלמעלה מהשגה, שהרי נקודה זו היא

נקודות:

הנה במזמור הזה דייקא נאמר הפסוק 'ה' שפתי תפתח' - שהוא המחבר והמאחד את העולמות בתפלת שמו"ע, והשובר את הפרסא המפסקת בין עולם האצילות לבריאה, ודבר זה לרמז בא, שזוהי סגולת מצות התשובה שבכוחה לשבר כל המחיצות וההבדלות והיריחוקים שישנם בין האדם לבין בוראו ית' ~

הגם שבאמת מוח החכמה הוא מציאות בפני עצמו כאמור, מכל מקום אנו אין לנו השגה במהות החכמה בעצמו, כי אי אפשר לנו להשיג ולידע שום מציאות כי אם ע"י שיתוף מדת הבינה, והיינו שכל דבר שאנו משיגים במוח החכמה הרי זה בא ביחד עם איזו דרגה של הסבר ג"כ, ואילו להכיר ולהשיג איזה דבר בלי שום הבנה של מדת הבינה - לא שייך לנו

נקודת החכמה שבנשמה היא עצם מציאותה

ולאמיתו של דבר, נקודת החכמה שבנפש האלוקות היא היא עצם מציאות הנשמה, וכמבואר בתניא לעיל (שם), שהחלק אלוק ממעל שיש בכל נפש מישאל היא נקי' החכמה שבו. והדבר יבואר היטב ע"פ דברינו כאן.

מציאות האמיתית שבכל בריה היא דרגת האצילות שבה

כי הרי נתבאר שנקודת החכמה שבנשמה היא דרגת האצילות הנכללת בה. והנה חלק האצילות הנמצא בכל בריה שבעולם הוא אמיתת מציאותו באמת. והטעם, שהרי כבר אמרנו פעמים רבות שהמציאות האמיתית שישנו בעולם אינו אלא הקב"ה בעצמו. כי הוא בלבד הוא מצוי באמת, ואילו כל שאר הנמצאים לא נמצאו אלא מכח מציאותו, וכמבואר ברמב"ם בריש הל' יסודי התורה.

והנה נודע שמהות עולם האצילות היינו שכל הנמצא בתוכו, האורות והכלים, כולם הם בבחינת 'אלוקות', שכולם מתאחדים לגמרי עם המאציל העליון שהאציל אותם, ואינם נפרדים ממנו כלל, וכדברי הזוה"ק 'איהו וחיהו חד בהון, איהו וגרמוהו חד בהון, והיינו שהעולם ההוא הוא כולו אלוקות, בלא שום מיאות של פירוד מהשי"ת ח"ו. ונמצא שחלק האצילות' שבכל נברא שבעולם הוא דרגת האלוקות שבו. ומאחר שרק השי"ת בלבד הוא מציאות אמיתית, ובלעדו אין שום ישות ומהות אמיתי בעולם, נמצא שאמיתת מהות של כל בריה אינו אלא חלק האלוקות שבתוכו - שהוא חלק האצילות שבו. [אלא שמלבד חלק זה הרי יש בו עוד חלקים נוספים המוסתירים על אמיתת מציאותו המקיים אותו כסדר מאין ליש, וממילא אין ניכר בו האלוקות, והבין].

עצמות הנשמה דבוקה בעצמות אלוקות באופן שלמעלה מהשגה

אך הנשמה שהיא חלק אלוק ממעל ואיננה מסתירה כלל על האלוקות שבה, הנה עיקר מהותה ומציאותה שבגלוי היא ג"כ נקודת החכמה שבה, שהיא חלק האצילות, בחי' אלוקות ממש. והנה מצד דרגה זו של החכמה בעצמה שהיא למעלה מהשגה והבנה הטבעית, ביכולתה להשיג את אלוקות בשלימות, בדרך ההשגה של עולם האצילות, שהוא כנגד ספירת החכמה בלא התלבושת הבינה, כי 'מצא מין את מינו', והיינו שעצמות הנשמה מוצאה את עצמות האלוקות שלמעלה מכח ההדבר וההשגה, והיא מתדבקת עמה באחדות ממש.

עם קדוש אתה:
כלל ישראל הם בגדר 'קדושים' וראויים הם להשראת השכינה

א. נעשה אדם: אדם שגופו ונשמתו יחיו יחד חיים נצחיים

בראשית היצירה היה הגוף בטל אל הנשמה בתכלית והיו יכולים לחיות יחדיו לנצח | אחר החטא התרחקו הגוף והנשמה זה מזה | הפגם של דור המבול גרם שנעשו הגוף והנשמה כשני אויבים ולכן התקצרו ימי האדם עד מאה ועשרים | גם הבהמות היה בהם בחינה של דעת וכתוצאה מכך לא היתה בהם מדת אכזריות | לימות המשיח כשתמלא הארץ דעה את ה' אז גם יתקיים וגר זאב עם כבש כי כבר לא יהיו אכזרים | כיון שהיתה בהם בחינת דעת לכן לא הותר בשרם לאכילה עד המבול שאז ירדו בדרגתם

ב. ולאום מלאום יאמץ: מחמת החטא אין שלום בין הגוף והנשמה

הפגם של דור המבול גרם ירידה גם לכל מין החי ונאבדה מהם בחינת הדעת | מאז נכנסה בהם מדת אכזריות וגם הותר בשרם לאכילת האדם | חם הוריד את דרגתו להיות כמו בהמה ולכן מותר להשתעבד בו | המעלה שיש ליפת על פני חם הוא מצד חלק האנושי שבו אבל לא מצד האלוקי שבו שזה יש רק בכלל ישראל | התאוות הפחותות שיש בכלל ישראל נובעים מהקלקול של חם | שם זכה לברכה שהשכינה תשרה בתוכו

ג. והיה באחרית הימים: הניסיונות הקשים קודם זמן ביאת המשיח

במשך הדורות פגמו בני יפת וירדו למדרגת בני חם | בימינו כבר אין משתעבדים בבני חם מחמת שכל הגויים שווים בדרגה הפחותה | הגויים ירדו לשפלות כזו שכבר אינם דומים לבהמה אלא מעשיהם כבהמות ממש | צריכים לדעת ולהכריז שאין לנו כל חלק עם מעשי בהמה של אומות העולם אנחנו 'חיים' בעולם אחר מהם | כדי לבנות את היצירה של כלל ישראל היו צריכים לרדת למדרגות הנמוכות | הגילוי של ימות המשיח יהיה גדול מהגילוי של יציאת מצרים ולכן גם הניסיונות בזמננו גדולים יותר

.א.

נעשה אדם: אדם שגופו ונשמתו יחיו יחד חיים נצחיים

בינו שנות דור ודור

הנה עומדים אנו כעת בימי השובבי"ם אשר ידועים המה להיותם ימים המסוגלים לתיקון הברית! ויש לנו לדעת מהו העבודה המוטלת עלינו בימים הללו ומה הם הדרכים למעשה כדי לזכות לתיקונים הראויים. אמנם ראשית דבר נבוא לעמוד על שורש הענין והשתלשלותו במשך הדורות - מיום ברוא השם אלוקים את השמים ואת הארץ עד ימינו אנו.

קודם החטא: הגוף והנשמה באו כאחד והיו מוכנים לחיים נצחיים

ראשית הכוונה בבריאת אדם הראשון היתה, לבוא אדם על מנת שיחיה חיים נצחיים שאין בו מות כלל. והיינו; מהות המיתה היא - שהנשמה נפרדת מהגוף, הגוף נשאר על הארץ כאבן דומם והנשמה תשוב אל האלוקים אשר נתנה. ואילו אדם הראשון היה על נשמתו להישאר בקרב גופו לעולם.

ופנימיות הדברים היא שאצל אדם הראשון היו הנשמה הגוף מאוחדים ומחוברים כמו דבר אחד וכמו שהנשמה אין בה מיתה, כך גם הגוף אינו מת. בספרי החסידות איתא שהאדם היתה לו בחינה גבוהה של 'דעת'. הדעת האלוקית שבו האירה וזיככה את גופו באור קדוש וצח. אור הנשמה קנתה שבייתה בתוך הגוף והשתרשה בו, עד שהגוף היה בו השוואה ודמיון לנשמה ולכן לא היתה הנשמה צריכה להיפרד ממנו לעולם. הם חיו יחדיו בשלום ובשלווה וכך היה עליהם

להמשיך לשבת - ויחדיו יהיו תמים לעד ולנצח נצחים.

אחר החטא: התפרדה החבילה ואין הגוף והנשמה יכולים לחיות יחד לנצח

אמנם כאשר חטא אדם הראשון, אשר מהות החטא הזה היא שהגוף קם ומרד נגד הנשמה, הנה בזה התגשם הגוף וירד ממדרגתו הראשונה. מעתה כבר אין הגוף והנשמה יכולים לדור בכפיפה אחת, ואינם יכולים לסבול את הקשר שנכפה עליהם - ומחמת זה נגזר עליו מיתה. הגוף מוכרח להיפרד מהנשמה, כבר אין ביכולתם לחיות יחד לנצח.

אמנם חרף הפירוד שנוצר מחמת החטא עדיין היו הגוף והנשמה קרובים ומקושרים זה אל זה, יותר מהקירבה והשייכות שיש ביניהם היום, ומפני זה היו אז ימי האדם ארוכים מאד וחיו ימים ושנים רבות. כי הגם שנגזרה גזירת מיתה - שהנשמה והגוף מוכרחים להיפרד - עדיין היתה הנשמה מקושרת עם הגוף בקשר אמיץ ואיתן עד שיכלו לדור יחדיו לאורך ימים ושנים - שבע מאות ושמונה מאות שנים ויותר.

הנפש הבהמית של האדם השפיעה לטובה על כל המין החי

הקשר והשייכות בין הגוף והנשמה ניכר היה אז גם אצל הבהמות, החיות והעופות, כי גם החיות של האדם היא מה'נפש הבהמית'. הגם שהנפש הבהמית שבאדם נעלה היא מנפש

החיות והבהמות, שהרי יש בכוחה להתאחד עם הנשמה, אבל סוף כל סוף החיות של גוף האדם היא מצד הנפש הבהמית שדומה לאדם. ולכן לפני דור המבול היתה השפעה מהנפש הבהמית של האדם על נפש החיות והבהמות. והשפעה זו באה לידי ביטוי בכך שהיתה להם בחינה של דעת - כמוכן לא דעת בדרגה דאדם - אלא לפי ערכם היו בהם כמה תכונות וקווי אופי שהעידו על כך שהם 'מבינים' קצת במין האדם - ידע שור קונהו חמור אבוס בעליו.

בחינת הדעת שבחיות הולידה בהם מדת רחמנות

קודם המבול היה כל העולם בדרגה אחרת לגמרי, כך גם מין החי היה בדרגה נעלית מאשר איך שאנו מכירים אותו בזמננו; באותם הימים לא היה בנפש החיות את 'סוד הטורף', החיות לא טרפו אחת את זולתה - הם לא היו 'חיות טורפות' (ראה מלבי"ם בראשית ט, ב). כאמור מפני שהיה בהם בחינה של 'דעת'. כי הסיבה שהחיות לא טרפו את זולתם היא, כי לא היתה בהם מדת אכזריות אלא היתה בהם רחמנות על חיה אחרת, והרחמנות הלא נובעת מהדעת - הדעת מזככת את הנפש שתהיה בעלת רחמנות.

לעתיד לבוא תחזור להאיר בהם בחינת הדעת

הנביא ישעיה (יא, ו) אומר על העתיד לבוא: "וְגַר זָאֵב עִם כְּפֶשֶׁת וְנִמְרָא עִם גְּדִי יִרְבֹּץ וְעִגְלֹת וְכַפְרִי וְיִמְרִיא יַחְדָּו וְנִעַר קִטָּן נִהְגָּם בְּסִי וְיָפְרָה וְדָב תִּרְעֶינָה"

נקודות:

בשבועות אלו הקריאה מעוררת את הזמן ושוב הקב"ה מחדש את היצירה הגדולה הזאת - כלל ישראל! וכמו אז שהיצירה הזאת היתה מיוסדת על קדושת הברית, כך גם בשבועות הללו חוזר וניעור הענין של גלות מצרים שצריכים להתגבר על כל הניסיונות, ועל ידי זה לזכות אחרית כראשית למתן תורה בכלליות ובפרטיות

שמירת הברית של שם אינה מצד הגינות ודרך ארץ, אלא היא מהות של קדושה. זהו עולם אחר לגמרי – 'עפעס אנדערש' אינגאנצן – זהו כבר 'קדושים' תהיו'. ועל זה מורה שמו 'שם', שהוא ראוי להשראת השכינה – אשר 'שם כבוד מלכותו' של השי"ת 'שוכן' למטה בתוך כלל ישראל

~
הענין של "קדושים תהיו כי קדוש אני השם"; הטעם שיהודי פורש ומתרחק מתאוות, אינו מחמת שאין התאוות הללו ראויים לו, אלא גם באופן שאין בהם סתירה למוסר ומדות טובות, הוא מקדש את עצמו – כדי להמשיך עליו קדושה של 'כי קדוש אני השם' – השארת השכינה

יְחַדּוּ יִרְבְּצוּ יִלְדִּיָּהוּ וְאַרְיֵה כְּבָקָר יֹאכַל תֶּבֶן וְגו' לֹא יֵרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הָרָקָדְשֵׁי כִּי מִלֵּאָה הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כְּמִים לִים מְכִסִּים. - הזאב והדב ירעו עם הצאן יחדיו. והנביא מפרש, מהיכן נובעת הרחמנות של החיות?! 'כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים' - מפני שכולם יזכו אז לבחינה של 'דעה את השם'; אפילו בחיות ובעופות תאיר ותזרזר בחינה של דעת והכרה בהשי"ת וזוה תהיה להם קצת אחיזה באלוקות. הם ירגישו ויבינו לפי ערכם שיש אלוקים בשמים ובארץ ויחד עם כל הבריאה כולה יפצחו בשיר וקול תודה להשי"ת, והדעת הזאת תזכך את מהותם ותיכנס

בהם איזו מדה טובה של עדינות ורחמנות יותר ממה שהיו עד עתה. ואכן כך גם היה קודם המבול - שמכח הדעת שהיה בהם לא היו 'חיות טורפות'.

אדה"ר לא הותר לאכול בשר מפני שיש ביניהם איזה צד השווה

באותם זמנים קודם המבול לא הותר לאדם לאכול בשר; כמו שאמר השי"ת לאדם הראשון (בראשית א, ט): "הִנֵּה נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וְאֵת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּוֹ פְרִי עֵץ זֶרַע זֶרַע לָכֶם יְהִי לְאֹכֶלָה". גם זה תוצאה מכך שמין החי היה בהם דעת

וממילא לא נבראו כדי שיאכלו אותם, וזהו מה שאמר הקב"ה לאדה"ר: "כל עשב הארץ וכל פרי העץ אינם 'בעלי דעת' ולעומת זאת אתה הינך 'בר דעת'! ונמצא שאין ביניכם שום השוואה כלל ואתה בדרגא אחרת לגמרי מהם ולכן מותרים המה לך באכילה. אבל מין החי הלא יש בו איזו בחינה של דעת כמו שיש לך, ולכן אין אתה יכול להשתעבד בחיות ולאכול אותם, הגם אמנם שגם הם נבראו לשרתך אבל לא עד כדי כך שיהיו לך לאכלה". [הגם שמצינו שגם במין הצומח היה בחינה של דעת וכדאיאת על הדשאים 'נשאו ק"ו בעצמן' אמנם היתה זו בחינה אחרת של דעת ואכמה"ל].

ב.

ולאום מלאום יאמיץ: מחמת החטא אין שלום בין הגוף והנשמה

זה ישנם ג' מדרגות בענין שמירת הברית - אשר הגרוע מביניהם הוא מדרגת 'חס'.

חס - מציאות של נפש הבהמית

חס פגם מאד בשמירת הברית ולכן קללו נח 'עבד עבדים יהיה לאחיו' - הוא יהיה עבד לשאר אומו העולם. כולם ישתעבדו בו ויעשו בו כרצונם. מהות העבד היא - 'עם הדומה לחמור' וחס הלא חי בעולם כמו חמור! כמו שחמור אין לו יחוס - אין מייחסים אותו אחר אביו או אחר אמו - כך גם העבד אין לו שום יחוס, אין מייחסים אותו אחר שום שורש, הוא אינו ולא כלום. לכן מותר להשתעבד בו ממש כפי שמשעבדים את הבהמה, הוא אכן ממש דומה לבהמה. דהיינו שפגם הברית שלו גרמה לבהמיות 'הנפש הבהמית' שלו התחזק בתוקף וכח גדול, ומענה היא עצם המציאות שלו וכל כולו חטיבה אחת של נפש הבהמית - זוהי מהותו של 'חס'.

יפת - בעל נימוסים ודרך ארץ

המדרגה הבינונית של שמירת הברית היא 'יפת'. יפת הוא גוי ככל הגויים, הוא אינו מורם ונעלה כלל, אבל אינו 'בהמה' כמו חס... יש בו איזה מדה של הגינות ודרך ארץ אשר מחמתה אכן עמד לסייע ביד שם אחיו לכסות את ערות אביהם. היתה בו איזו תכונה של עדינות הנפש. הוא ידע - אדם אינו בהמה. אין להתנהגות זו כל שייכות עם "קדושים תהיו", אמנם עצם זה שהוא בגדר בן אדם מחייב אותו להיות אדם הגון וישר ולא לעשות 'מעשי בהמה' כמו חס. ולכן בירך אותו נח 'פאת אלוקים ליפת' - שיהיה לך יופי שייך לאדם. שלא ייראה גס ועכור כמו בהמה - אלא כמו אדם.

אותו הדור ירדו גם החיות בדרגתם וקלקלו דרכיהם.

הדעת שהיתה בחיות הסתלקה מהם ונכנסה בהם אכזריות ומעטה גם הותרו באכילה

ומחמת שהאדם גרר והוריד אחריו את כל החיות והבהמות, לכן נאבדה מהם הדעת שהיתה להם ונכנסה בהם מידת אכזריות - הם התחילו לטרוף ולאכול אחד את השני. ולכן אז כבר הותר להם לאכול את בשרם כדכתיב (שם ט, א): "כָּל רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא חַי לָכֶם יְהִי לְאֹכֶלָה כִּי־רַק עֵשֶׂב נָתַתִּי לָכֶם אֶת כָּל". כי כיון שאבדו את הדעת שהיתה להם, הרי שהם רחוקים מאד מדרגת האדם - שמהותו היא 'בר דעת' וממילא הם משועבדים לצרכיו והותרו לו באכילה.

ג' מדרגות: חס, יפת ושם

כעת נבוא ללמוד עוד 'פרשה' בתורה; אחר המבול כתיב (שם ט, כב): "וַיֵּרָא הָם אֲבִי כְנַעַן אֶת עֲרוֹת אֲבִיו וְגו' וַיֹּאמֶר אֲרוּר כְּנַעַן עֶבֶד עֲבָדִים יְהִי לְאֶחָיו וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי שָׁם וַיְהִי כְנַעַן עֶבֶד לְמוֹ יִפְתָּ אֱלֹקִים לְפָת וַיִּשְׁכַּן בְּאֶרֶץ שָׁם וַיְהִי כְנַעַן עֶבֶד לְמוֹ". מאז מעשה

אחר פגם דור המבול כבר נעשו הגוף והנשמה אויבים זה לזה

דור המבול שינה את כל מצב העולם לגריעותא; בני האדם שבדור ההוא חטאו מאד בפגם הברית וזוה קלקלו מאד את ה'גוף'. הנפש הבהמית ירדה למצב שפל וגס כך שהנשמה התרחקה מאד מהגוף. קדושת הנשמה לא יכולה 'לסבול' את החומר העכור של הגוף ונעשו המה כשתי צרות זו לזו. לכן כתיב (שם ו, א): "לֹא יְדוֹן רוּחִי בְּאָדָם לְעֹלָם בְּשֵׁנָה הוּא בָשָׂר וְרִי יִמְיוּ מָאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה" הקב"ה אמר שהוא מוכרח כביכול לקצר את ימי האדם, הוא כבר לא יכול לחיות חיים ארוכים, כי הגוף והנשמה כבר אין להם כל שייכות וכבר אינם יכולים להכיל את מושבם יחד. ומאז אכן פחתו והתקצרו שנות האדם מאריכות ימיו שקודם המבול.

האדם ירד ממדרגתו והוריד אחריו את כל הבריאה

הירידה הנוראה שנגרמה על ידי דור המבול היתה ניכרת גם על כל הבהמות והחיות - שכאמור הם דומים לנפש הבהמית של האדם - ודין גרמא שגם הם שינו מדרכם ופגמו את מעשיהם כדאיאת ברש"י (שם ו, יב): "כי השחית כל בשר - אפילו בהמה חיה ועוף". ולכאורה איך שייך לומר שהחיה חטאה וכי יש לה בחירה? ואיך אכן השפיעו מעשי בני אדם על החיות - 'אם אדם חטא בהמה מה חטאה?' אלא הביאור הוא: שבימים ההם היה הקשר בין מין החי לבני האדם קשר קרוב יותר כי היה בהם בחינה של דעת - אשר בזה היתה איזו מדה של השוואה בינם ובין האדם - ולכן השפיעו מעשי בני האדם על מהות מין החי, וכיון שחטאו בני

פרק י"ג

הַפְּרִיָּשׁוֹת וַדַּאי צָרִיף וּמִקְרָח, וְהַזְהִירוּ עֲלֵיו חַו"ל. הוּא מַה שְּׂאָמְרוּ (תורת כהנים), "קְדוּשִׁים תִּהְיוּ" (ויקרא יט) - "פְּרוּשִׁים תִּהְיוּ". עוֹד אָמְרוּ (תענית יא), "כָּל הַיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית נִקְרָא קְדוּשׁ קָל - וְחִמְרָ מְנוּזָר". עוֹד אָמְרוּ (פסיקתא), "צְדִיק אוֹכֵל לְשִׁבְעַת נְפִשׁוֹ" (משלי ג), "זֶה חֲזָקִיהָ מִלֶּחֶם וְהַזְהִירָה אָמְרוּ עֲלֵיו שִׁישְׁתִּי אֲגִדוֹת שֶׁל יָרֵק וְלִימְרָא שֶׁל בָּשָׂר הֵיוּ מַעֲלִין לְפָנָיו בְּכָל יוֹם וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְלַעֲגִין וְאוֹמְרִים, זֶה מִלֶּחֶם? עוֹד אָמְרוּ (כתובות קד) בְּרַבְנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁבִּשְׂעַת מִיתָתוֹ זָקַף עֲשָׂר אֲצַבְעוֹתָיו וְאָמַר, "גְּלוּ וַיְדוּעַ לְפָנָי שְׂלֵא נִהְיִיתִי מִן הָעוֹלָם הַזֶּה אֲפִלּוּ בְּאֲצַבְעַת קַמְטָה שְׂלִי"

התאווות של חם שורשם בנפש הבהמית שלו שאין זה שום צד אנושי

ההבדל העיקרי בין חם ליפת נמצא - במהות תאוותם. ישנם כמה יצר הרע'ים שבשורשם הם תאוות אנושיים - 'מענטשליכע יצר הרע'ים'. הם תאוות שנובעים מצד הנפש הבהמית שבאדם. הגם שהם אסורים בתכלית וצריך להתרחק מהם עד בלי די, אבל עדיין לפי ערך הם נחשבים שיש בהם צד אנושי. אמנם מאידך גיסא ישנם תאוות שפלים ונבזים שכאלה, שאפילו הנפש הבהמית שבאדם אינה מתאוה להם. זה בגדר 'לא יעלה על הדעת' אפילו אצל גוי.

מהיכן נובעים התאוות הללו אצל האדם? שורשם היא מההשפעה של 'הבהמה' על האדם!

כי ברגע שחם קלקל והשחית כל כך, גרם בזה להפריד ולנתק את הגוף מהנשמה שלו באופן מוחלט ומעתה נהפך הגוף להיות בהמה כמו שאר הבהמות. במילים אחרות: **כמו שקודם המבול יכול היה האדם להעלות עמו את הבהמות - כי הנפש הבהמית שבו היתה בטילה לנשמה - כך עתה אחר שחם ירד לשפלות שכזו, נהיה בדיוק להיפך - הבהמות התגשמו מאד והנפש הבהמית שבאדם נמשכה אחריהם ואיבדה את הצד האנושי שלה.**

שם - מתנהג בקדושה והוא ראוי להשראת השכינה

הדרגה היותר נעלה של שמירת הברית - שהוא העיקר שאנו צריכים לדעת - היא הדרגה

ג.

והיה באחרית הימים: הניסיונות הקשים קודם זמן ביאת המשיח

כבהמות השדה וכחיותי יער. אין להם אפילו 'חיי משפחה' - ממש כמו שהחיות בג'ונגל. וכל כך העמיקו בהשחתתם שאפילו אין רואים בכך כל פגם, אדרבה, כל ההשחתה שלהם היא שיטה שלימה ולתחילה שבלכתחילה, ויש לו מהלך והסבר למה אכן צריך לחיות בהפקרות... אנשים נותנים פורקן לכל היצרים שלהם בלי שום חשבון ועול, כמו הגרועים שבין חיות הטרף. אוי לנו שכך עלתה לנו בימינו - 'מיר האבן זיך דערלעבט א וועלט' - שאין שום בושא להיות כמו בהמה... אם יקום לתחיה איזה גוי מדורות קודמים לא יאמין למראה עיניו: אנשים לא מתביישים להיות בהמות.

בדרך צחות אפשר לומר: שלא מופרך לומר שביום מן הימים גם ימציא אחד הנהגה חדשה (מודה) שבני אדם יזחלו על ארבע רגליים... כמו הכלבים ברחוב, כך ילכו השפלים הללו, הם ימציאו איזה כלי כדי להקל על ההליכה הזו וכל הגויים ירוצו אחר 'הרעיון' הגדול הזה ויעשו מכך שיטה שלימה ויאמרו: מאן יימר שאסור לאדם ללכת על ארבע? צריכים לתת לכל אחד ללכת איך שנח לך! אני רוצה ללכת על ארבע!

התאוות של הבהמות אינם מהווים ניסיון עבורינו

צריכים להאריך בהתלוצצות מהגויים כדי

פרק כ"ו

פי התלמידי חכמים תְּקוּשִׁים בְּדַרְכֵיהֶם וּבְכָל מַעֲשֵׂיהֶם הִנֵּה הֵם מְיֻשָׁם בְּמַקְדָּשׁ וּבְמִזְבֵּחַ, מִפְּנֵי שֶׁהִשְׁכִּינָה שׁוֹרֶה עֲלֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁהִיָּתָה שׁוֹרֶה בְּמַקְדָּשׁ מְיֻשָׁם, וְהִנֵּה הַנִּקְרָב לָהֶם בְּנִקְרָב עַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ וּמְלוֹי גְרוֹנָם תַּחַת מְלוֹי הַסְּפָלִים, וְעַל דְּרָךְ זֶה כָּל תַּשְׁמִישׁ שִׁישׁתְּמִישׁוֹ מִדְּבָרֵי הָעוֹלָם אַחֲרֵי הַיּוֹתֵם כְּכֹר דְּבוּקִים לְקַדְשָׁתוֹ וְיִתְבָּרַךְ

של 'שם' שזוהי דרגת שמירת הברית של כלל ישראל. שמירת הברית של שם אינה מצד הגינות ודרך ארץ, אלא היא מהות של קדושה. זהו עולם אחר לגמרי - 'עפעס אנדערש אינגאנצן' - זהו כבר 'קדושים תהיו'.

ועל זה מורה שמו 'שם', שהוא ראוי להשראת השכינה - אשר 'שם כבוד מלכותו' של השי"ת 'שוכן' למטה בתוך כלל ישראל. ועל זה אמר לו נח 'וישכון באהלי שם' שתהיה השראת השכינה בבית שם, אשר הוא הענין של "קדושים תהיו כי קדוש אני השם"; הטעם שיהודי פורש ומתרחק מתאוות, אינו מחמת שאין התאוות הללו ראויים לו, אלא גם באופן שאין בהם סתירה למוסר ומדות טובות, הוא מקדש את עצמו - כדי להמשיך עליו קדושה של 'כי קדוש אני השם' - השארת השכינה.

להבהיר לנו היכן אנו עומדים כהיום. כדי שאדם לא יתבלבל מכל הניסיונות וידע בבירור: **אני בן אדם - לא בהמה! כל הניסיונות הללו אינם עבורי ואין לי איתם כל שייכות.** אין הם יצר הרע'ים אנושיים כלל - אלא יְצָרִים של החיות והבהמות שאין להם כל שייכות עימי. זה צריך להיות אצל האדם לחרפה הכי גדולה בעולם. שלא לדבר שהם רחוקים מאיתנו כרחוק מזרח ממערב מצד החלק אלוך ממעל, אלא אפילו פשוט כבן אדם - צריך להיות חיה כמו 'דבר אחר' כדי לפגום כמו חם. מעולם לא דברו אצלנו מכאלה פגמים כמו פגמי הברית שנכנסו אצלנו מאומות העולם. מאלו? אפילו לא דברו ולא העלו על הדעת כלל! אם דברו, דברו על פגמים של יפת, אבל פגמים של חם - מאן דכר שמיה! הרי זה סתם בהמיות - 'א שטיק בהמה!' למה צריך לדבר מזה? הרי מדברים לבני אדם ולא לחיות!

וכי אפשר להעלות על הדעת שיקום בעל דרשן ויעורר את הציבור שחלילה להם להתהלך ברחוב העיר עם זנב כמו סוס? הרי זה יהיה ליצנות. מזה צריכים לדבר! כך גם הצורך לעורר על התרחקות מהשפלות של אומות העולם! בושא וחרפה שבכלל מעוררים אודות ענינים אלו. אין ככלל מה לדבר על זה.

תחילת היצירה של כלל ישראל היתה ע"י עמידה בניסיונות של אדמת בני חם

השבועות של שובבי"ם נועדו כדי להגיע לקדושת הברית בדרגה של 'שם' שהוא מדרגת 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' - המדרגה של השראת השכינה. כמו שרואים שפרשיות השובבי"ם מתחילים עם ענין של 'שם' - 'שמות בני ישראל הבאים מצרימה'. אבל כדי להגיע למדרגת

נקודות:

צריכים להאריך בהתלוצצות מהגויים כדי להבהיר לנו היכן אנו עומדים כהיום. כדי שאדם לא יתבלבל מכל הניסיונות וידע בבירור: **אני בן אדם - לא בהמה! כל הניסיונות הללו אינם עבורי ואין לי איתם כל שייכות.** אין הם יצר הרע'ים אנושיים כלל - אלא יְצָרִים של החיות והבהמות שאין להם כל שייכות עימי. זה צריך להיות אצל האדם לחרפה הכי גדולה בעולם.

לא רק בשובבי"ם צריכים לעמוד בניסיונות - אלא כל השנה כולה. ובפרט בדורנו בעקבתא דמשיחא שאנו עומדים קרוב כל כך לביאת המשיח. כי הרי יודעים שגאולת מצרים היא רק מעין הגאולה העתידה, ההופעה הגדולה של השכינה בתוך כלל ישראל תהיה בימות המשיח. לכן רואים שבוזבוננו ישנם ניסיונות קשים יותר מגלות מצרים

הקדושה הזאת צריך קודם את 'העבודה' בסוף כל דרגין, מנסים אותנו בניסיונות אשר לא שערום אבותינו, עניינים אשר להם קצה אחיזה בקדושת כנסת ישראל, והעבודה אשר הטילו עלינו הוא להתגבר על הניסיונות השפלים ולהכריז קבל עם ועדה: כל אלו הניסיונות מוקצים אצלנו מחמת מיאוס, הם שלחן מלא קיא וצואה ואין לנו לא מהם ולא מהמונם.

ואכן זה מה שכתוב בכל הפרשיות הללו, שהשי"ת לקח את 'שמות בני ישראל' - שהם בדרגה הרמה של 'קדושים' ושומה עליהם להגיע לדרגות הנעלות והנשגבות ביותר, הדרגה של 'שם' - והוריד אותם מצרימה לערוות הארץ אדמת בני חם. ודוקא על ידי זה שירדו למדרגה הפחותה ביותר והתגברו על ניסיונות בדרגת חם אז נוצרה יצירה חדשה של כלל ישראל. זהו מהסדרים העמוקים שהשי"ת מסבב בחמתו - ירידה לצורך עליה.

בשבועות אלו הקריאה מעוררת את הזמן ושוב הקב"ה מחדש את היצירה הגדולה הזאת - כלל ישראל! וכמו אז שהיצירה הזאת היתה מיוסדת על קדושת הברית, כך גם בשבועות הללו חוזר וניער הענין של גלות מצרים שצריכים להתגבר על כל הניסיונות, ועל ידי זה לזכות אחרית כראשית למתן תורה בכלליות ובפרטיות.

כמו שהגילוי דלעתיד גדול יותר - כך הניסיונות גדולים יותר

לא רק בשוכב"ם צריכים לעמוד בניסיונות - אלא כל השנה כולה. ובפרט בדורנו בעקבתא דמשיחא שאנו עומדים קרוב כל כך לביאת המשיח. כי הרי יודעים שגאולת מצרים היא רק מעין הגאולה העתידה, ההופעה הגדולה של השכינה בתוך כלל ישראל תהיה בימות המשיח. לכן רואים שבזמננו ישנם ניסיונות קשים יותר מגלות מצרים. כי מחמת שהיצירה החדשה של 'קדושים תהיו' - היינו שכלל ישראל הם מקום להשראת השכינה - שצריכה להתגלות לעתיד לבוא, גדולה ונעלה היא מהגילוי שהיה ביציאת מצרים, לכן גם הניסיונות גדולים וחזקים מאותם הימים, כדי שכאן יעמדו בניסיון ויכינו את היצירה החדשה של כלל ישראל. וממילא צריך כל בחור לדעת שבכל 'נטיה של קדושה' בכל פעולה קלה שעושה בצד הקדושה הוא עושה את עצמו 'כלי מוכשר' לגאולה! הן לגאולה פרטית, שכבר עכשיו בזמן הגלות יראה הצלחה וסייעתא דשמיא מופלאה בעבודת השם, והעיקר לעתיד לבוא - שכולם יראו איך פעלו ענינים גדולים ועצומים על ידי העמידה בניסיונות.

ולא הכיר את הדרך לשם, והולכיהו בטעות אל האוהל של רבי אלעזר. מיד התבטא הרה"ק מראוואדוב: 'דא ליגט מיין זיידע? עס קען נישט זיין!' (כאן מונח זקני? אין זה יכול להיות!), ואכן מיד עמדו על הטעות והלכו אל הציון של הרה"ק מראפשי"ן, ומיד אמר: 'דא, יא! (כאן, כן.)'. אחר כך אמר הרה"ק מראוואדוב: 'איך האב מרגיש געוועהן אז עס איז א משכן צדיק, אבער נישט דער זיידע' (הרגשתי כי זה הוא משכן צדיק, אבל לא זקני הרה"ק מראפשי"ן).

ככל אותה עת שהתכוננו אל הפטירה, עמדו הציבור מסביב ואמרו כל מיני תפילות ופיוטים, כמו תפלת 'נשמת' וכמה פסוקים שאומרים בעת יציאת נשמה, וכן עמדו ואמרו עוד ועוד ללא הרף. אבל על כל דבר שאמרו החוזה הרה"ק מראפשי"ן בידי הק' תנועה של ביטול, כלומר אשר לא לזה הוא מתכוין ולא את זה הוא רוצה. אחר שראו שכבר נמשך זה המצב זמן ארוך, שלחו שליח מיוחד לדינוב הסמוכה לשם לקרוא את הרה"ק בעל 'בני יששכר' זי"ע, ואכן מיד הוזדו ה'בני יששכר' ובא ללאנצהוט. ותיכף כאשר נכנס אל החדר שבו שכב הרה"ק מראפשי"ן, פתח באמירת פסוקי שירת הים, והכריז: 'ויושע ה' ביום ההוא וגו'. ויהי כאשר רק פתח באמירת פסוקים אלו, נענע הרה"ק מראפשי"ן בראשו, כי אכן לזה היתה כוונתו. וכך המשיכו ואמרו את כל השירה, וכאשר הגיעו לפסוק 'ה' ימלך לעולם ועד' יצאה נשמתו הק' של הרה"ק מראפשי"ן.

במשך ימי חייהם היה איזה דין ודברים בין הרה"ק מראפשי"ן וה'בני יששכר', כי פעם היה מעשה וישבו הרבה צדיקים יחד ביומא דהילולא של הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, והיו ביניהם הרה"ק מראפשי"ן והבני יששכר גם כן. ואז הגיע לשם הרה"ק רבי שלמה לייב מלענטשנא זי"ע, אשר מלפנים בעודו בצעירותו היה תלמיד של הרה"ק מראפשי"ן, אבל אחר כמה שנים היה הרה"ק מראפשי"ן מרחק אותו בתוקף גדול. ויהי כאשר נכנס הרה"ק מלענטשנא אל החדר, מיד קם הרה"ק מראפשי"ן ויצא משם, ואחריו קמו גם שאר הצדיקים ויצאו משם. אבל ה'בני יששכר' חס על כבודו, ונשאר לשבת עמו ושוחח אתו וקירבו. הקפיד הרה"ק מראפשי"ן על הבני יששכר על כך, ויהי למחרת כאשר פגש הרה"ק מראפשי"ן את הבני יששכר אמר לו: 'גוט מארגן ריבאטיטש'ער רעווייל' (בוקר טוב אל הרב הקטן מריבאטיטש) שהיה הבני יששכר באותה עת רב בריבאטיטש, ורצה הרה"ק מראפשי"ן להראות לו כי יש לו קפידה עליו, ולכן כינהו 'רעווייל' דהיינו רב קטן.

ענה לו הבני יששכר בדברי תורה, אשר כתבם גם בספרו הק' אנא דלה. כי בעקירת יצחק רואים אשר ציווי הקב"ה לאצעה לשחוט את יצחק, אמר לו הקב"ה לברו 'קח נא את בנך' וגו', ואילו אחר כך כאשר רצה הקב"ה למנעו מלשחוט את יצחק, שלח אליו מלאך כמו שנאמר 'ויקרא אליו מלאך ה' וגו' אל תשלח ידך אל הנער' וגו'. ולכאורה למה בתחלה דיבר אליו הקב"ה לברו, ואחר כך היה די בשליחת מלאך. אלא ענה הבני יששכר: 'ווייל צו שחטן א איד טאר מען נישט פאלגן אפילו קיין מלאך, מען מוז עס הערן פון אייבערשטן אליין' (כי כדי לשחוט יהודי אסור לציית אפילו למלאך, וצריכים לשמוע זאת מפי הקב"ה בעצמו), ובוזה הסביר למה לא קיבל את שיטת הרה"ק מראפשי"ן לחלוק על הרה"ק מלענטשנא, עם היותו מכבד את הרה"ק מראפשי"ן עד מאד.

בעיר לאנצהוט לא הרחק ממקום מנוחתו של הרה"ק מראפשי"ן, יש אוהל על קברו של הרה"ק רבי אלעזר מלאנצהוט זי"ע. פעם אחת הגיע הרה"ק מראוואדוב זי"ע להשתטח על קברו של זקינו הרה"ק מראפשי"ן, כ"ק מרן רבינו זי"ע היה אומר בשם אביו כ"ק רבינו הזקן זי"ע, כי אפשר לראות בספה"ק זרע קודש' שהוא מרבה לבאר את פסוקי שירת הים, וכך גם בפרשת בשלח יש שם אריכות גדולה יותר מכל הפרשיות, והוא לפי ששורש נשמתו הק' של הרה"ק מראפשי"ן זי"ע היתה מושרשת בפסוקי השירה. הנה כאשר חלה הרה"ק מראפשי"ן את חליו האחרון, שלחו בניו להזכיר את שמו לרפואה אצל כמה צדיקים, ביניהם היה הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשויב זי"ע אשר שלח בחזרה מכתב תשובה לבני הרה"ק מראפשי"ן, וכתב להם כי ערך עבור אביהם סדר פדיון נפש, והשמות הק' שהיה מכווין בהם בשעת הפדיון האירו בפניו באופן מיוחד, והא ראה כי כבר נמתקו הדינים מעליו. כאשר שמע הרה"ק מראפשי"ן את דבריו, הגיב ואמר לבניו: 'מ'נארט אים אויס פון הימל, מען וויל נישט ער זאל מתפלל זיין' (מרמזים אותו מן השמים, כי אין רוצים שהפלל), וראו עליו כי הוא בעצמו כבר מתכונן להסתלק מן העולם.

באותה תקופה באו להציע לפני הרה"ק מראפשי"ן שילך לדרוש ברופאים, והיו כמה דעות בין בני הבית לאיזה רופא ראוי ללכת, זה אומר בכה וזה אומר בכה. אבל הרה"ק מראפשי"ן ביטל את כל מה שהציעו בפניו, ואמר כי אינו רוצה לא בזה ולא בזה. בראות בנו הרה"ק הר"א מדזיקוב זי"ע את זאת, הבין שהוא כבר מתכונן אל ההסתלקות ממש. ענה ואמר: 'איך האב געהערט אז ס'איז דא א גרויסע דאקטער אין לאנצהוט, אפשר איז כדאי צו גיין קיין לאנצהוט' (שמעתי כי יש רופא גדול בעיר לאנצהוט, אולי כדאי ללכת ללאנצהוט) ובאמת לא היה שם איזה רופא מיוחד, אבל אמר כך לפי שידע כי אביו הק' רוצה להסתלק ולהיקבר שם. כי פעם אחת היה הרה"ק מראפשי"ן עם בנו הר"א בבית החיים בלאנצהוט, ואמר לו: 'אליעזר! דא איז זייער א פרייע פלאץ' (כאן הוא מקום פתח מאד), והבין הר"א את כוונתו כי האויר שבאותו מקום פנוי הוא מן החיצונים, והוא רוצה להיקבר שם. ולכן אמר הר"א כי אולי כדאי הוא לילך ללאנצהוט. מיד הגיב הרה"ק מראפשי"ן לדבריו ואמר: 'ער ווייסט... (הוא יודע)..., ואכן הסכים שיקוהו ללאנצהוט. ויהי בנסעם לשם, תיכף עם הגיעם אל העיר, הורע מאוד מצבו של הרה"ק מראפשי"ן, והתחילה הגסיסה.

מצב הגסיסה נמשכה במשך ג' ימים, ובניו ותלמידיו של הרה"ק מראפשי"ן כבר עמדו הכן סביב למטתו להיות שם בעת יציאת נשמתו הק', אבל הגסיסה נמשכה עוד ועוד, כאשר הרה"ק מראפשי"ן סובל בכל אותם ימים יסורים מרים וקשים וכל נשימה ונשימה באה לו בקושי גדול. והיה המצב קשה כל כך, עד שהתלמידים הגדולים הרה"ק מצאנו זי"ע והרה"ק מקאמינאק זי"ע לא יכלו לראות את גודל הצער והיסורים שסובל רבם, ופנו משם ונכנסו לביהמ"ד ופתחו את ארון הקודש, ואמרו: 'אונז זענען מיר מוחל דעם רבי'ן' (אנחנו מוחלים לרבי), דהיינו שאם אין מניחים מן השמים שיסתלק רבם מן העולם מפני שהם תלמידיו, ובגינם עדיין לא לוקחים אותו מהם, הרי הם מוחלים על כך, כי לא יכלו לראותו סובל יסורים קשים כל כך.